

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē niḡamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

śrīmadrāmāyaṇē vālmīkīyē ādikāvyaē ayōdhyākāṇḍē

॥ saptaṣaṣṭitamah sargaḥ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

॥ saptaśaṣṭitamah sargaḥ ॥

mārkaṇḍēyaprabhṛtimunibhirmantribhiśca rājānaṃ vinā
dēśasya bhāviniduravasthāṃ varṇayitvā kamapi rājapadē
pratiṣṭhāpayituṃ vasiṣṭhaṃ pratyānurōdhaḥ.

ākranditā nirānandā
sāstrakaṇṭhajanāvilā |
ayōdhyāyānavatātā
sā vyatīyāya śarvarī || 2.67.1 ||

vyatītāyāṃ tu śarvaryā -
mādityasyōdayē tataḥ |
samētya rājakartāraḥ
sabhāmīyurdvijātayaḥ || 2.67.2 ||

mārkaṇḍēyō'tha maudgalyō
vāmadēvaśca kaśyapaḥ |
kātyāyanō gautamaśca
jābālīśca mahāyaśāḥ || 2.67.3 ||

ētē dvijāḥ sahāmātyaiḥ
prthagvācamudīrayan |

vasiṣṭhamēvābhimukhāḥ

śrēṣṭhaṃ rājapurōhitam || 2.67.4 ||

atītā śarvarī duḥkhaṃ

yā nō varṣaśatōpamā |

asmin pañcatvamāpannē

putraśōkēna pārvivē || 2.67.5 ||

svargasthaśca mahārājō

rāmaścāraṇyamāśritaḥ |

lakṣmaṇaścāpi tējasvī

rāmēṇaiva gataḥ saha || 2.67.6 ||

ubhau bharataśatrughnau

kēkayēṣu parantapau |

purē rājagṛhē ramyē

mātāmahanivēśanē || 2.67.7 ||

ikṣvākūṇāmihādyāiva

kaścid rājā vidhīyatām |

arājakaṃ hi nō rāṣṭraṃ

vināśaṃ samavāpnuyāt || 2.67.8 ||

nārājakē janapadē

vidyunmālī mahāsvanaḥ |

abhivarṣati parjanyaō

mahīm divyēna vāriṇā || 2.67.9 ||

nārājakē janapadē

bījamuṣṭiḥ prakīryatē |

nārājakē pituḥ putrō

bhāryā vā vartatē vaśē || 2.67.10 ||

arājakē dhanam nāsti

nāsti bhāryāpyarājakē |

idamatyāhitaṁ cānyat

kutaḥ satyamarājakē || 2.67.11 ||

nārājakē janapadē

kārayanti sabhāṁ narāḥ |

udyānāni ca ramyāṇi

hr̥ṣṭāḥ puṇyagr̥hāṇi ca || 2.67.12 ||

nārājakē janapadē

yajñāśīlā dvijātayaḥ |

satrāṇyanvāsatē dāntā

brāhmaṇāḥ saṁśītavratāḥ || 2.67.13 ||

nārājakē janapadē

mahāyajñēṣu yajvanaḥ |

brāhmaṇā vasusampūrṇā

viśṛjantyāptadakṣiṇāḥ || 2.67.14 ||

nārājakē janapadē

prahr̥ṣṭanaṭanartakāḥ |

utsavāśca samājāśca

vardhantē rāṣṭravardhanāḥ || 2.67.15 ||

nārājakē janapadē

siddhārthā vyavahāriṇaḥ |

kathābhirabhirajyantē

kathāśīlāḥ kathāpriyaiḥ || 2.67.16 ||

nārājakē janapadē

tūdyānāni samāgatāḥ |

sāyāhnē krīdituṃ yānti

kumāryō hēmabhūṣitāḥ || 2.67.17 ||

nārājakē janapadē

dhanavantāḥ surakṣitāḥ |

śēratē vivṛtadvārāḥ

kṛṣigōrakṣajīvināḥ || 2.67.18 ||

nārājakē janapadē

vāhanaiḥ śīghravāhibhiḥ |

narā niryāntyarāṇyāni

nārībhiḥ saha kāmīnāḥ || 2.67.19 ||

nārājakē janapadē

baddhaghaṇṭā viṣāṇīnāḥ |

aṭanti rājamārgēṣu

kuñjarāḥ śaṣṭihāyanāḥ || 2.67.20 ||

nārājakē janapadē

śarān santatamasyatām |

śrūyatē talanirghōṣa

iṣvastrāṇāmupāsanē || 2.67.21 ||

nārājakē janapadē

vaṇijō dūragāmināḥ |

gacchanti kṣēmamadhvānaṃ
bahupaṇyasamācitāḥ || 2.67.22 ||

nārājakē janapadē
caratyēkacarō vaśī |
bhāvayannātmanā”tmānaṃ
yatra sāyaṃ grhō muniḥ || 2.67.23 ||

nārājakē janapadē
yōgākṣēmaḥ pravartatē |
na cāpyarājakē sēnā
śatrūn viṣahatē yudhi || 2.67.24 ||

nārājakē janapadē
hr̥ṣṭaiḥ paramavājibhiḥ |
narāḥ saṃyānti sahasā
rathaiśca pratimaṇḍitāḥ || 2.67.25 ||

nārājakē janapadē
narāḥ śāstraviśārādāḥ |
saṃvadantōpatiṣṭhantē
vanēśūpavanēṣu vā || 2.67.26 ||

nārājakē janapadē
mālyamōdakadakṣiṇāḥ |
dēvatābhyarcanārthāya
kalpyantē niyatairjanaiḥ || 2.67.27 ||

nārājakē janapadē
candanāgururūṣitāḥ |

rājaputrā virājantē

vasantē iva śākhinaḥ || 2.67.28 ||

yathā hyanudakā nadyō

yathā vāpyatrṇaṃ vanam |

agōpālā yathā gāva -

stathā rāṣṭramarājakam || 2.67.29 ||

dhvajō rathasya prajñānaṃ

dhūmō jñānaṃ vibhāvasōḥ |

tēṣāṃ yō nō dhvajō rājā

sa dēvatvomitō gataḥ || 2.67.30 ||

nārājakē janapadē

svakaṃ bhavati kasyacit |

matsyā iva janā nityaṃ

bhakṣayanti parasparam || 2.67.31 ||

yē hi sambhinnamaryādā

nāstikāśchinnasaṃśayāḥ |

tē'pi bhāvāya kalpantē

rājadaṇḍanipīditāḥ || 2.67.32 ||

yathā dṛṣṭiḥ śarīrasya

nityamēva pravartatē |

tathā narēndrō rāṣṭrasya

prabhavaḥ satyadharmayōḥ || 2.67.33 ||

rājā satyaṃ ca dharmaśca

rājā kulavatāṃ kulam |

rājā mātā pitā caiva
rājā hitakarō nṛṇām || 2.67.34 ||

yamō vaiśravaṇaḥ śakrō
varuṇaśca mahābalaḥ |
viśiṣyantē narēndrēṇa
vṛttēna mahatā tataḥ || 2.67.35 ||

ahō tama ivēdaṃ syā -
nna prajñāyēta kiñcana |
rājā cēnna bhavēllōkē
vibhajan sādhasādhanī || 2.67.36 ||

jīvatyapi mahārājē
tavaiva vacanaṃ vayam |
nātikramāmahē sarvē
vēlāṃ prāpyēva sāgaraḥ || 2.67.37 ||

sa naḥ samīkṣya dvijavarya vṛttaṃ
nṛpaṃ vinā rājyamarāṇyabhūtaṃ |
kumāramikṣvākusutaṃ vadānyaṃ
tvamēva rājānamihābhiṣiṅca || 2.67.38 ||

|| ityārṣē śrīmadrāmāyaṇē vālmīkīyē ādikāvyē
ayōdhyākāṇḍē saptaśaṣṭitamaḥ sargaḥ ||